

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
Filozofická fakulta. Katedra knižničnej a informačnej vedy
Akademická knižnica UK

KEGA 133UK-4/2013

Informačná gramotnosť

informačné zručnosti, schopnosti, znalosti, návyky

Plagiátorstvo

Autor(i):

Ľudmila Hrdináková
Lenka Duchoňová

Zhrnutie:

Tutoriál prináša informácie o tom:

- čo je plagiátorstvo,
- aké sú druhy plagiátorstva a ako plagiátorstvo vzniká,
- aké sú najčastejšie dôvody plagiátorstva,
- čo je kyberplagiátorstvo,
- aké sú možné dôsledky plagiátorstva,
- ako sa vyhnúť plagiátorstvu.

Copyright:

Tento dokument môže byť použitý výhradne na výskumné, pedagogické alebo osobné študijné účely. Akékoľvek sublicencovanie, reprodukcia, redistribúcia, či predaj sú zakázané.

©Univerzita Komenského v Bratislave, 2014

Čo je plagiátorstvo?

Plagiátorstvo patrí medzi najväznejšie priestupky v akademickom (vysokoškolskom) prostredí.

Najčastejšie sa spomína v súvislosti s tvorbou seminárnych, bakalárskych, diplomových, doktorských a iných vysokoškolských prác ako neetický spôsob písania práce.

Plagiátorstvo je neoprávnené prebratie myšlienky (teórie, záverov, hypotéz, metafor), a to nielen úplné, ale i čiastočné (teda len s malými či povrchnými úpravami) bez odkazu na ich pôvodcu (Roig 2006).

Plagiát je cudzie dielo (alebo jeho časť), ktoré autor vysokoškolskej práce prehlasuje za vlastné a uvádza ho (ju) za vlastné.

Kedy sa študent dopúšťa plagiátorstva?

Študent sa dopúšťa plagiátorstva, ak:

- doslovne preberie text a neoznačí ho úvodzovkami, prípadne iným zaužívaným spôsobom a neuvedie odkaz na jeho pôvodcu (autora);
- do svojho textu plynulo zaradi čo i len krátku formuláciu cudzej myšlienky (teórie, výroku) bez uvedenia pôvodcu (autora);
- do textu zaradi väčšiu časť cudzieho textu – aj napriek odkazu ostáva zaradenie veľkej časti cudzieho textu do práce problémom;
- do textu zaradi parafrázované (preformulované) myšlienky iného autora bez uvedenia zdroja a pôvodcu;
- do textu zaradi väčšiu časť textu z elektronického / internetového zdroja – elektronický voľne dostupný zdroj má tiež svojho autora a nie je všeobecným verejným majetkom;
- do textu zaradi schému, tabuľku alebo obrázok bez uvedenia zdroja;
- do textu zaradi obrázok s označením copyrightu bez súhlasu nositeľa copyrightu (Roig 2006).

Druhy plagiátorstva

- „monolingual“ plagiát z hľadiska neetického kopírovania a preberania textov v rámci jedného jazyka (pozri vyššie);
- „cross-language“ plagiát – plagiát v rámci dvoch jazykov:
 - doslovný preklad bez uvedenia pôvodného autora,
 - voľný (parafrázovaný) preklad bez uvedenia pôvodného autora,
- neprimerane rozsiahle preložené časti textu iného autora (aj keď je uvedený),
- seba plagovanie – využívanie svojho vlastného textu už publikovaného (vytvoreného)

za iným účelom),

- patchwriting a mozaikový plagiát – text zostavený z cudzích textov z rozličných zdrojov (rozličných autorov) bez uvedenia pôvodného autora (pôvodných autorov), alebo aj s ich uvedením.

Používať len vlastné zdroje a myšlienky?

Predchádzajúce konštatovania privádzajú k dileme, či akademickú prácu písať iba na báze vlastných myšlienok a úvah:

- Rozhodne NIE! Akákoľvek vysokoškolská práca je potvrdením kreativity, ale zároveň overením určitého stupňa odbornosti a sumarizáciou naštudovaných znalostí. Pri tvorbe seminárnej, bakalárskej, diplomovej a inej vysokoškolskej práce rozhodne budeš musieť využívať zdroje vytvorené inými autormi ako východiská, teoretické či výskumné základy, ako opory vlastnej argumentácie a pod. (Roig 2006).
- Etické a regulárne využívanie cudzích zdrojov si však vyžaduje správne citovanie a odkazovanie na pôvodné zdroje a pôvodných autorov, parafrázovanie myšlienok a striktné odlíšenie vlastného prínosu od prínosu iných autorov (Roig 2006).

Aké sú najčastejšie dôvody plagiátorstva?

Ak sa študent chce vyhnúť plagiátorstvu, musí si uvedomiť najčastejšie dôvody, pre ktoré plagiátorstvo vzniká:

- nedostatok alebo absencia prieskumových informačných schopností, ktoré sa týkajú prehľadávania tradičných i e–katalógov knižníc, vyhľadávania v databázach článkov časopisov, prehľadávania referenčných zdrojov;
- nedostatok alebo absencia schopností vyhodnocovania internetových zdrojov a následná chybná selekcia pramenných materiálov a informačných zdrojov, z ktorých študent vychádza;
- nedostatok schopností začleniť zdrojový materiál do svojich vlastných zistení, tvrdení;
- terminologická zámena a neúmyselné plagiátorstvo – výskumy ukazujú, že až 60% študentov nedokáže rozlíšiť medzi parafrázou a plagiátom;
- nedôslednosť pri excerptovaní a extrahovaní (alebo i nedostatočná schopnosť);
- zabúdanie na záznam pôvodného (excerptovaného, použitého) zdroja;
- mylná interpretácia plagiátorstva a jeho vzťahovanie len na písaný text, neznalosť, že je potrebné citovať aj fakty, ilustrácie, čísla a nápady preberané z iného pôvodného zdroja;
- mylná interpretácia duševného vlastníctva (nerozlišovanie verejných informácií a nápadov chránených autorským právom), t.j. mylnú interpretáciu pojmu „všeobecne známe“ myšlienky a fakty;
- vnímanie on-line informácií ako vlastníctva verejnosti;
- neznalosť pravidiel citovania a odkazovania na použité zdroje;
- neznalosť citovania sieťových elektronických informačných zdrojov;
- objektívne problémy s citovaním internetových zdrojov;
- nedostatok času – zlé hospodárenie s časom a zlá organizácia práce, z nedostatku času plynúca úzkosť, tieseň, panika;

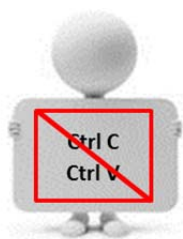
- nedostatok sebadôvery;
- lenivosť a nedbalosť (Letterman 2006; Discouraging 2011).

Kyberplagiátorstvo – plagiátorstvo 21. storočia

Kyberplagiátorstvo môžeme považovať za „inovovanú formu“ plagiátorstva, resp. plagiátorstvo s rozšírenými možnosťami elektronického prostredia. Podľa Tami Oliphant kyberplagiátorstvo predstavuje sťahovanie dokumentov z internetu v celku, alebo ich časti a ich uvádzanie za svoju pôvodnú prácu (Oliphant 2002).

Internet na jednej strane ponúka študentovi nový svet zdrojov, na strane druhej je až príľahké sťahovať a ukladať stovky informácií – spoľahlivých či nespoľahlivých (Sherry 2005). Otvára tak priestor aj pre neetickú prácu s informáciami.

Kyberplagiátorstvo stojí na 3 stavebných kameňoch:

- vyhľadávacie nástroje – umožňujú pomocou zadania jednej frázy jednoduchý a expresný prístup k množstvu informácií pomocou copy-paste techniky privlastniť si informácie,
- elektronické dokumenty – podporujú zdieľanie dokumentov s inými osobami,
- „elektronické továrne na hotové práce“ – veľké množstvo internetových stránok, ktoré umožňujú (ponúkajú) za poplatok stiahnuť hotovú prácu, alebo napísať prácu podľa požiadaviek niekým iným (McMurtry 2001).

Podľa Jamie McKenzieho (McKenzie 1998) sme sa v súčasnosti bez zastávky presunuli od plagiátorstva, ktoré sa dalo prirovnať ku koču ťahaného koňmi, do vesmírneho veku koča bez koní. Fenomén „nového plagiátorstva“ má ďaleko závažnejšie dôsledky a riziká, pretože nevyžaduje takmer žiadne:

- **čítanie** (implikuje rýchle a plytké čítanie),
- **kognitívne a psychické úsilie** (e-prostredie poskytuje obrovské množstvo zdrojov za enormne krátky čas na jednom mieste),
- **originalitu** (umožňuje aplikovať copy-paste techniku, čím razantne brzdí rozvoj kreativity) (McKenzie 1998).

V tejto súvislosti by si vysokoškolský študent mal:

- položiť otázku, čo mu dá (aký prínos preň má) takto vytvorená práca,
- uvedomiť, že prichádza o príležitosti niečo sa naučiť, niečo si vyskúšať,
- uvedomiť si, že plagiáty e-zdrojov sa dajú rýchlo odhaliť.

Dôsledky plagiátorstva

Plagiátorstvo má niekoľko závažných dôsledkov

- ide o nekorektné, spoločensky neprijateľné správanie a porušovanie práv duševného vlastníctva,
- ide o plnenie si študijných povinností podvodom,
- plagiátorstvo je vnímané aj ako formovanie (ne)správnych študijných a pracovných návykov;
- plagiátorstvo môže viesť k znižovaniu úrovne vzdelania, kognitívnych a kreatívnych schopností študenta, zároveň zhoršuje jeho renomé,
- v konečnom dôsledku plagiátorstvo logicky prispieva k horšiemu renomé samotnej školy či univerzity.

V akademickom prostredí je preto priamym dôsledkom postúpenie prípadu plagiátorstva disciplinárnej komisii, ktorá rozhodne o prípadnom disciplinárnom opatrení:

- neuznanie práce ako vzdelávacieho výstupu,
- negatívne hodnotenie (zamietnutie hodnotenia),
- pokarhanie na nižšej úrovni (na úrovni katedry),
- pokarhanie na vyššej úrovni (na úrovni fakulty),
- podmienenečné vylúčenie študenta zo štúdia,
- vylúčenie študenta zo štúdia,
- nepriznanie akademickej hodnosti,
- odobratie akademickej hodnosti.

Ako sa vyhnúť plagiátorstvu?

Ak sa chce študent vyhnúť plagiátorstvu, mal by predovšetkým:

- priebežne si robiť zoznam zdrojov, z ktorých sú čerpané informácie do akademickej práce / projektu,
- zaznamenávať si všetky údaje zdroja informácií potrebné na bibliografický / citačný záznam, v takom prípade ho netreba dodatočne nájsť / dohľadať,
- precízne si označovať doslovne prebraté = texty a hneď k nim pridávať odkaz na pôvodný zdroj,
- precízne a priebežne pridávať odkazy k parafrázovaným častiam,
- spájať poznámky z viacerých zdrojov (názory viacerých autorov) k jednej téme alebo problematike – prerozprávanie textu jedného zdroja nie je riešením plagiátorstva,
- po celý čas má myslieť na vlastný prínos – myšlienky iných autorov sa snažiť komentovať vlastným vysvetlením, postojom, názorom, hľadať možnosť kompilácie, porovnávania, analýzy... ,
- eticky a pozorne narábať s elektronickými zdrojmi,
- študent by nemal zabudnúť precízne označiť preberaný obrázok, schému, tabuľku a pod, nezabudnúť zaznamenať si zdroj, z ktorého ich preberá.

PLAGIÁTORSTVO

20 pravidiel etického akademického správania pri písaní akademickej práce a využívaní IZ

Pravidlo		etický princíp (akademická zásada)
Pravidlo 1	etický autor akademickej práce VŽDY	uznáva prínos druhých, ak sú zdrojmi jeho / jej nápady
Pravidlo 2		uvádza každý doslovne prevzatý text iného autora v úvodzovkách
Pravidlo 3		priznáva všetky zdroje, ktoré používa v písomnej práci; či ich doslovne cituje, alebo parafrázuje, zhrňuje, kompiluje a pod.
Pravidlo 4		keď zhrňa, kondenzuje, parafrázuje myšlienky iných autorov, uvedie to krátkym komentárom
Pravidlo 5		keď zhrňa, kondenzuje, parafrázuje myšlienky iných autorov, identifikuje zdroj svojich informácií
Pravidlo 6		keď zhrňa, kondenzuje, parafrázuje myšlienky iných autorov, snaží sa reprodukovať presný význam slov iného (pôvodného autora) autora (využívajúc vlastnú štylizáciu viet)
Pravidlo 7		dôkladne preskúma obsah cudzieho zdroja, aby pochopil preberané a používané myšlienky, koncepty a terminológiu za účelom korektného zachovania pôvodného textu (nemení myšlienky iného autora)
Pravidlo 8		pociťuje a reflektuje etickú zodpovednosť voči čitateľom svojej práce a autorovi (autorom), od ktorého (-ých) preberal myšlienky a slová, rešpektuje myšlienky iných, pripisuje ich tým, od ktorých ich prebral
Pravidlo 9		vyhýba sa autoplagiátom a seba plagovaniu
Pravidlo 10		snaží sa zoznámiť so základnými prvkami autorského zákona (vzhľadom k tomu, že niektoré prípady plagiátorstva, autoplagiátorstva a dokonca aj niektoré postupy písania, by v určitých prípadoch mohli byť prijateľné (napr. rozsiahle parafrázy alebo citácie kľúčových prvkov v knihe)
Pravidlo 11		vyhýba sa opakovanému použitiu vlastného (skôr publikovaného textu) a ak je to nutné, realizuje tak v súlade so štandardnými vedeckými konvenciami
Pravidlo 12		dôsledne prekontroluje citácie vo svojej práci (texte) každá cudzia myšlienka by mala byť vždy odcitovaná, pri každej cudzej myšlienke je v texte odkaz na pôvodný zdroj a každému odkazu zodpovedá v súpise literatúry záznam
Pravidlo 13		v práci používa len tie odkazy, ktoré sa priamo vzťahujú k jeho obsahu – úmyselné zahrnutie odkazov, ktoré neboli využité a sú zahrnuté len z dôvodu umelého zdvihnutia odbornosti práce nie je etické
Pravidlo 14		vedome a cielene využíva takú stratégiu koncipovania textu, aby bolo jasné,

PLAGIÁTORSTVO

	ktoré myšlienky sú jeho vlastné a ktoré sú odvodené z využívaných zdrojov
Pravidlo 15	eticky uvádza dôkazy, ktoré sú v rozpore s jeho uhlom pohľadu
Pravidlo 16	uvádza aj nepotvrdzujúce výsledky svojich štúdií a výskumov v súlade so svojimi prioritami a plánmi
Pravidlo 17	priznáva si iba tie výsledky, zásluhy a príspevky k projektu (výskumu, grantu), o ktoré sa reálne zaslúžil
Pravidlo 18	musí si uvedomiť možný konflikt záujmov v prípade rozporu vlastného zámeru a zámeru sponzora (grantu)
Pravidlo 19	spolupráca pedagóga a študentov by mala byť etická a korektná v oblasti stanovenia autorstva
Pravidlo 20	dôsledne využíva sekundárne citovanie, t. j. citovanie cez sprostredkujúci zdroj

Literatúra:

- *Discouraging Plagiarism*. 2011 [online]. Bloomington: University of Indiana, 2011 [cit. 2011-05-04]. Dostupné na: <http://www.iub.edu/~citl/services/writing/plagiarism.php>
- LETTERMAN, D., 2006. Top Ten Reasons Students Plagiarize & What You Can Do? In: *Writing News* [online]. February 2006 [cit. 2010-04-15]. Dostupné na: <http://academicintegrity.depaul.edu/Top10.pdf>
- MCKENZIE, J. 1998. The New Plagiarism: Seven Antidotes to Prevent Highway Robbery in an Electronic Age. In: *From Now On: The Educational Technology Journal* [online]. 1998, vol., issue 8 [cit. 2014-03-01]. Dostupné na: <http://fno.org/may98/cov98may.html>
- McMURTRY, K., 2001. E-cheating: combating a 21st century challenge. In: *THE Journal* [online]. 2001, vol. 11, issue 1 [cit. 2014-03-19]. Dostupné na: <http://thejournal.com/Articles/2001/11/01/echeating-Combating-a-21st-Century-Challenge.aspx>
- ROIG, M., 2006. *Avoiding plagiarism, self-plagiarism, and other questionable writing practices* : A guide to ethical writing. New York : St. John's University, Department of Psychology 2006 [cit. 2011-05-04]. Dostupné na: <http://facpub.stjohns.edu/~roigm/plagiarism/Index.html>
- SHERRY, L., 2005. *Keeping Kids Honest in the Information Age: Dealing with Cyber-Plagiarism* [online]. Denver: RMC Research Corporation, April 2005 [cit. 2014-03-19]. Dostupné na: <http://web.archive.org/web/20050405202945/http://www.rmcdenver.com/starcenter/plagiarism.htm>

